

दिल्ली विकास प्राधिकरण.

विरुद्ध

स्किपर कन्स्ट्रक्शन कंपनी आणि इतर

फेब्रुवारी 11, 1997

[न्यायमूर्ती बी. पी. जीवन रेड्डी आणि के. एस. परिपूर्णन्]

बँकिंग:

बँक हमी अनियमितता -न्यू बँक ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक आणि संचालक आणि इतर बँक प्राधिकरणांमधील अनियमितता-स्किपर ग्रुपला आणि त्याच्या वतीने बँक हमीच्या बाबतीत अनियमितता-आयोजित, भारतीय आरक्षित करणे बँक देशातील बँकांच्या कामकाजाचे नियमन आणि देखरेख करण्याचा अधिकार असल्याने, या प्रकरणाची चौकशी करेल आणि या प्रकरणात सामील असलेल्या प्रत्येक व्यक्तीची जबाबदारी, जर असेल तर, निश्चित करण्यासाठी सर्वोच्च न्यायालयाला अहवाल पाठवेल.

दिवाणी अपील न्यायाधिकारक्षेत्र: आय. ए. क्रमांक 16,23,24,25,27,29,29,30,31,32,38-49,15,32ए, 33,34,51-54.

विशेष अनुमती याचिका (सी) क्रमांक 21000/1993

मधील दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या खटला क्रमांक 770 /1993 मधील 9.12.93 तारखेच्या निकाल आणि आदेशावरून.

व्ही. आर. रेड्डी, के. एन. भट, अतिरिक्त सॉलिसिटर जनरल, एच. एन. साळवे, एफ. कपिल सिब्बल, अरुण जेटली, जोसेफ वेल्लापल्ली, अरविंद कुमार, कामिनी जयस्वाल, दयान कृष्णन, के. सी. दुआ,

दीन दयाल शर्मा, के. जे. जॉन, सुधीर कुमार गुप्ता, जन कल्याण दास, पी. एन. मिश्रा, आर. सी. गुब्रेले, सुनील डोगरा, मोनिका शर्मा, सुशीला राम, देवेंद्र सिंग, एस. सुकुमारन, जगदीप किशोर, वाय. पी. नरुला, मुकूल मुद्गल, वाय. पी. महाजन, व्ही. के. जी. वर्मा, के. सी. दुआ, रणजित कुमार न्यायालयाचा आदेश खालीलप्रमाणे देण्यात आला:

हा आदेश 31 जानेवारी 1997च्या 7 फेब्रुवारी 1997च्या आदेशाच्या अनुषंगाने आहे.

श्री आर. सी. सुनेजा [न्यू बँक ऑफ इंडियाचे माजी अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक] यांना दिलेल्या सूचनेनुसार, त्यांनी अनेक तथ्ये आणि परिस्थिती मांडत आणि अनेक बचाव सादर करत तपशीलवार प्रतिवाद दाखल केला आहे. त्याने, त्याची पत्नी आणि मुलांनी धारण केलेल्या सर्व जंगम आणि स्थावर मालमत्तांची यादीही दाखल केली आहे. कॅनरा बँकेने या प्रकरणात सविस्तर प्रतिसाद दाखल केला आहे. ज्या पंजाब नॅशनल बँकेत न्यू बँक ऑफ इंडियाचे विलीनीकरण करण्यात आले आहे, त्यांनीही त्यांचे उत्तर दाखल करण्याची तयारी दर्शवली आहे.

ताजवर रेहमान साहनी, श्री सुदर्शन लाल, श्री एस. एस. रानाडे आणि श्री जे. के. साहनी या न्यू बँक ऑफ इंडियाच्या ज्या इतर संचालकांना नोटीस बजावण्यात आली होती, त्यांनी त्यांचे स्पष्टीकरण दाखल केले आहे.

कॅनरा बँकेच्या विद्वान वकिलाने दिलेल्या माहितीच्या आधारे, स्वर्गीय श्री बी. आर. रत्नाकर (कॅनरा बँकेचे माजी अध्यक्ष आणि व्यवस्थापन संचालक) यांच्या कायदेशीर प्रतिनिधींच्या संदर्भात भारतातील त्यांच्या कायदेशीर प्रतिनिधींना नोटीस बजावण्यात आल्या आहेत.

भारतीय रिजर्व्ह बँकेचे वकील श्री. हरीश साळवे यांनी सांगितले की, दिवसभरात (7 फेब्रुवारी 1997) भारतीय रिजर्व्ह बँकेचा प्रतिसाद दाखल केला जाईल.

आमच्यासमोर प्रश्न आहे की, श्री आर. सी. सुनेजा, सुश्री ताजवर रेहमान साहनी, श्री सुदर्शन लाल, श्री एस. एस. रानाडे आणि श्री जे. के. साहनी हे न्यू बँक ऑफ इंडियाने स्किपर समूहाच्या कंपन्यांना आणि त्यांच्या वतीने बँक हमी वाढवण्याच्या प्रकरणात जाणूनबुजून आणि/किंवा हेतुपुरस्सर त्यांच्या अधिकाराचा गैरवापर/गैरवापर केल्याबद्दल दोषी आहेत का आणि त्यांनी त्या बाबतीत बँकेचे काय नुकसान केले आहे, केले असल्यास या प्रश्नाच्या उत्तरावर, बँकेचे झालेले भरपाई करणे भरून काढण्याचे दायित्व या व्यक्तींपैकी एकाचे किंवा दुसऱ्याचे असेल. त्यांच्याविरुद्ध कोणतीही कारवाई देखील अशा उत्तरावर अवलंबून असेल.

त्याचप्रमाणे श्री बी आर रत्नाकर यांच्या बाबतीतही हाच प्रश्न आहे. स्किपर ग्रुप ऑफ कंपनीजला आणि त्यांच्या वतीने बँक हमी देण्याच्या न्यू बँक ऑफ इंडियाच्या प्रकरणात आपल्या सत्तेचा जाणीवपूर्वक आणि/किंवा हेतुपुरस्सर गैरवापर/गैरवापर केल्याबद्दल बी. आर. रत्नाकर दोषी आहेत का आणि त्या खात्यावर बँकेचे काय भरपाई करणे झाले आहे, जर असेल तर. या प्रश्नाच्या उत्तरावर बँकेचे झालेले भरपाई करणे भरून काढण्याचे दायित्व त्या व्यक्तीच्या कायदेशीर प्रतिनिधींचे असेल.

24 एप्रिल 1984 ते 10 नोव्हेंबर 1988 या कालावधीत कॅनरा बँकेच्या मंडळावर श्री आर. आर. प्रधान, डॉ. एम. आर. कोटडावाला, श्री जे. पी. अवस्थी हे भारतीय आरक्षित करणे बँकेचे नामनिर्देशित सदस्य होते, हे ही आपण नमूद करू शकतो. या प्रकरणातील त्यांची जबाबदारीही निश्चित करावी लागेल. श्री. डी. सीताराम्मा बी. 1 ऑगस्ट 1981 ते 17 ऑगस्ट 1987 पर्यंत या बँकेच्या मंडळावर कामगार संचालक होते. न्यायमूर्ती सह्या आयोगाने [अहवालाच्या पृष्ठ 128 वर] नोंदवलेल्या निष्कर्षाच्या (ई) प्रकाशात त्यांच्याविरुद्ध योग्य कारवाई का केली जाऊ नये याचे कारण दर्शविण्यासाठी या व्यक्तींना सूचना देखील जारी केल्या जातील.

यात समाविष्ट असलेल्या प्रश्नाचे स्वरूप लक्षात घेऊन आणि देशातील बँकांच्या कामकाजाचे नियमन आणि देखरेख करण्याचा अधिकार भारतीय आरक्षित करणे बँकेला असल्याने, वरील प्रश्नांची चौकशी भारतीय आरक्षित करणे बँकेकडून केली जाणे योग्य आहे असे आम्हाला वाटते. या उद्देशासाठी, आम्ही भारतीय आरक्षित करणे बँकेच्या गव्हर्नरना विनंती करतो की त्यांनी चौकशी समिती म्हणून काम करण्यासाठी भारतीय आरक्षित करणे बँकेच्या डेप्युटी गव्हर्नर पदाच्या दोन अधिकाऱ्यांची नियुक्ती करावी. या न्यायालयाने जारी केलेल्या नोटीसनुसार या न्यायालयात अनेक पक्षांनी दाखल केलेले प्रतिसाद/स्पष्टीकरण भारतीय आरक्षित करणे बँकेकडे पाठवले जातील आणि चौकशी समितीसमोर नोंदींचा भाग बनतील. न्यायमूर्ती ई. सहाय्य आयोगाच्या अहवालाच्या दोन प्रती देखील भारतीय आरक्षित करणे बँकेला पाठवल्या जातील आणि त्या देखील उक्त चौकशी समितीसमोर नोंदींचा भाग बनतील. आयोगाचा हा अहवाल संबंधित पुरावा म्हणून मानला जाईल, परंतु संबंधित व्यक्तींविरुद्ध निर्णायक पुरावा म्हणून नाही. दुसऱ्या शब्दांत, चौकशी समितीला उक्त आयोगाने गोळा केलेले साहित्य, तोंडी आणि माहितीपट आणि त्याचा अहवाल विचारात घेण्याचा अधिकार असेल, परंतु ती अंतिम आणि/किंवा बंधनकारक मानणार नाही. हे निष्कर्ष खरे नाहीत आणि/किंवा खरे किंवा कायदाने मान्य करण्यायोग्य नाहीत आणि गोळा केलेले पुरावे त्यांच्याविरुद्ध संबंधित नाहीत हे दाखवणे संबंधित व्यक्तींसाठी खुले असेल. चौकशी समिती, पंजाब नॅशनल बँक जी (ज्यामध्ये न्यू बँक ऑफ इंडियाचे विलीनीकरण झाले आहे) आणि कॅनरा बँक या दोन्ही बँकांना, वर नमूद केलेल्या व्यक्तींना आणि चौकशी समितीच्या मते, या प्रकरणातील कोणत्याही अनियमिततेसाठी जबाबदार असलेल्या इतर सर्व व्यक्तींना नोटीस देईल आणि वरील प्रत्येक व्यक्तीची जबाबदारी आणि जबाबदारीची व्याप्ती, असल्यास, निश्चित करण्यासाठी या न्यायालयाला अहवाल पाठवेल.

ज्या व्यक्तींना या न्यायालयाने नोटीस बजावली आहे, परंतु त्यांनी यापूर्वीच या न्यायालयात त्यांचे उत्तर/स्पष्टीकरण दाखल केलेले नाही, तसेच ज्यांना वरील चौकशी समितीने नोटीस बजावली आहे, त्यांना भारतीय आरक्षित करणे बँक/चौकशी समितीसमोर त्यांचे उत्तर/स्पष्टीकरण सादर करण्याचा अधिकार असेल. या न्यायालयात आधीच हजर झालेल्या व्यक्तींना 20 फेब्रुवारी 1997 रोजी दिल्ली येथे आरबीआयच्या आवारात समितीसमोर हजर राहावे लागेल. चौकशी समितीने त्यांना कोणतीही नोटीस पाठवू नये. चौकशी समिती त्या दिवशी बैठक घेईल आणि काम सुरू करेल.

त्यांनी दाखल केलेल्या यादीनुसार श्री आर. सी. सुनेजा, त्यांची पत्नी आणि मुलांच्या नावावर असलेल्या सर्व मालमत्ता 31 जानेवारी 1997 च्या आदेशांच्या अधीन असतील.

भारतीय आरक्षित करणे बँक [उपरोक्त चौकशी समिती] या प्रकरणातील आपला अहवाल तीन महिन्यांनंतर, शक्य तितक्या लवकर या न्यायालयाला सादर करेल. जेव्हा आणि जेव्हा अहवाल प्राप्त होईल, तेव्हा तो योग्य आदेशांसाठी या न्यायालयासमोर ठेवला जाईल. या आदेशाची एक प्रत भारतीय आरक्षित करणे बँकेच्या गव्हर्नरला आजच नावाने कळवली जाईल. भारतीय आरक्षित करणे बँकेचे गव्हर्नर यांना या आदेशाच्या अनुषंगाने योग्य ती पावले उचलण्याची विनंती करण्यात आली आहे.

याचिका निकाली काढल्या.

अस्वीकरण

या न्याय निर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकार असल्यास त्याच्या तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकर्ता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापरा करिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.